

ע"פ 163/23 - נגוסי (יונתן) טקלה נגד מדינת ישראל, המתלונן ס', המתלוננת פ'

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 163/23

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט י' כשר
כבוד השופטת ר' רונן

המערער: נגוסי (יונתן) טקלה

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. המתלונן ס'
3. המתלוננת פ'

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה ב-
ת"פ 16767-02-22 מיום 22.11.2022 שניתן על ידי
סג"נ ד' סלע

תאריך הישיבה: ט' בסיון התשפ"ג (29.5.2023)

בשם המערער: עו"ד ליאור בר-זהר

בשם המשיבה 1: עו"ד נועה עזרא-רחמני

פסק-דין

השופט י' אלרון:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (סג"נ ד' סלע) ב-ת"פ 16767-02-22 מיום 22.11.2022, בגדרו נגזרו על המערער 42 חודשי מאסר בפועל לצד ענישה נלווית, בגין הרשעתו בשתי עבירות שוד בנסיבות מחמירות.

הערעור נסוב על חומרת העונש.

2. נגד המערער הוגש כתב אישום המונה שני אישומים אשר יפורטו להלן בתמצית. לפי האישום הראשון, בליל 12.1.2022, סמוך לשעה 23:35, המערער הגיע אל חנות "yellow" בתחנת דלק פז בקריית חיים במטרה לבצע בה שוד, כשהוא לובש קפוצ'ון; חובש כובע ועוטה מסיכה מבד על פניו; ומצויד בתיק גב בתוכו סכין מטבח. באותה עת, עבד בחנות המתלונן, אשר עמד מאחורי דלפק הקופה. המערער נכנס לחנות, ניגש לקופה וביקש מהמתלונן שתי חפיסות סיגריות. כשהמתלונן הסתובב לעבר מתקן הסיגריות המערער הוציא את הסכין מתיקו, הניח את התיק כשהוא פתוח על הדלפק ואחז בסכין בצורה מאיימת - בעודו עומד במרחק קצר מהמתלונן ומאיים עליו בכוונה להפחידו. בשלב זה, המערער דרש שהמתלונן ימסור לו את הכסף באומרו "זה שוד". המתלונן, בפחדו מהמערער, הכניס את שתי קופסאות הסיגריות לתיק והוציא מהקופה סכום של 550 ש"ח אותו הכניס לתיק המערער. תוך כדי המעשים, הגיע לתחנת הדלק רכב משטרה. כשהבחין בו המערער, לקח את התיק ונמלט מהחנות. בגין האמור יוחסה למערער עבירה של שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק).

באישום השני תואר כי כעבור מספר ימים, ביום 20.1.2022, סמוך לשעה 19:00, המערער הגיע לפיצוציה בשם "חנות בלי שם" שבקריית ים. זאת, במטרה לבצע בחנות שוד, כשהוא לובש קפוצ'ון; חובש כובע ועוטה מסיכה מבד על פניו; ומצויד בתיק גב שבתוכו סכין. המערער נכנס לחנות, ומשהבחין ששוהים בה לקוחות המתין מספר דקות עד לעזיבתם. לאחר עזיבתם, ניגש המערער לדלפק הקופה, שם עמדה המתלוננת - בעלת החנות, ועובדת החנות - ש'. אז, הוציא את הסכין מהתיק והניח את התיק על הדלפק. המערער אחז בסכין בצורה מאיימת בכוונה להפחיד את המתלוננת ודרש כי תיתן לו כסף באומרו "שוד, זריז, קדימה". המתלוננת, בפחדה, שאלה את המערער האם לתת לו גם כסף קטן והוא השיב לה "הכל"; כאשר שאלה היכן לשים את הכסף, המערער קירב אליה את התיק ופתח אותו ביד אחת בעודו אחוז בסכין בצורה מאיימת בידו השנייה. כמו כן, טפח עם להב הסכין פעמיים על התיק כאשר הלהב מופנה לכיוון המתלוננת ואמר פעם נוספת "קדימה". המתלוננת הוציאה סכום של כ-4,886 ש"ח בשטרות ומטבעות והכניסה אותו לשקית שאותה הניחה בתיק המערער. המערער נטל את התיק ונמלט מהחנות. בגין האמור, יוחסה למערער עבירה של שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 402(ב) לחוק.

גזר הדין בעניינו של המערער

3. המערער הורשע, על יסוד הודאתו, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי נתן ביטוי לחומרת מעשי המערער, אשר ביצע בטווח זמן של ימים בודדים שתי עבירות של שוד בנסיבות מחמירות ממניע של בצע כסף על רקע התמכרותו לסמים. תואר, כי המערער הצטייד באמצעים להסוואת זהותו, סכין ותיק גב שנועד להכיל

את השלל ששיג - דבר המלמד על הכנות לביצוע המעשים. בית המשפט עוד עמד על הנזק הממוני שנגרם למתלוננים כמו גם הנזק הנפשי שנגרם להם באופן טבעי מהיותם נפגעי עבירות שוד בנסיבות העניין. בנוסף, נשקל הנזק הפוטנציאלי שהיה עשוי להיגרם למתלוננים אלמלא צייתו לדרישות המערער. בית המשפט סקר את מדיניות הענישה המחמירה הנהוגה בעבירות שוד, בפרט כאשר הן מבוצעות כלפי "עובדי לילה" - קרי, עובדים המעניקים שירותים לקהל בשעות הלילה כדוגמת מוכרים בפיצוציות, מתדלקים ומאבטחים. בהינתן האמור, נקבע מתחם עונש הולם אחד בגין שתי עבירות השוד, הנע בין 42 ל-68 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

4. בגזירת עונשו של המערער בגדרי המתחם, בית המשפט זקף לקולה, בין היתר, את הודאתו בהזדמנות הראשונה והאחריות שנטל על מעשיו, גילו הצעיר ועברו הפלילי הנקי. כן ניתן משקל לנסיבות חייו המורכבות, בכלל זה תלותו בסמים שדרדרה אותו לחובות כספיים שהובילו אותו לביצוע העבירות. בית המשפט התייחס עוד לשיקולי שיקום, ובגדר זאת לתסקיר שירות המבחן, אשר נמנע מלבוא בהמלצה טיפולית בעניינו של המערער. הוסבר כי הניסיונות הרבים שנעשו על מנת לשלב את המערער בהליך טיפול כשלו בהעדר שיתוף פעולה מצדו, שהתבטא, בין היתר, בעימות עם הצוות המטפל. הודגש, שהמערער הוא שביקש כי לא ייעשו ניסיונות נוספים לשלבו בשיקום נוכח "העייפות" אותה חווה ורצונו לשאת בעונש שיושת עליו. על אף האמור, צוין כי השיקולים המפורטים לעיל מבססים כי יש לגזור את עונשו ברף התחתון של מתחם העונש ההולם.

לבסוף, נגזר על המערער עונש של 42 חודשי מאסר בפועל ו-18 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור ויורשע בעבירות שוד או אלימות מסוג פשע, למשך 3 שנים; כמו כן, הושתו עליו פיצויים בסך 5,000 ש"ח למתלונן ובסך 10,000 ש"ח למתלוננת.

טענות הצדדים

5. לטענת המערער, בית המשפט המחוזי גזר עליו עונש מאסר בפועל המחמיר עמו בראי נסיבות ביצוע העבירות ומדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. בכלל זה, נטען כי לא היה מקום ליתן משקל לתכנון שקדם למעשים, מאחר שכתב האישום אינו מייחס למערער "מטרה, הצטיידות או תכנון". ממילא, גם אם קדם לאירוע תכנון, הוא אינו מתוחכם, מעמיק או לפרטי פרטים. המערער טען כי יש להתחשב בכך שאף שהצטייד בסכין, לא עשה בה שימוש לתקיפה ולמעשה, לטענתו, כלל לא נהג באלימות במסגרת המעשים. עוד טען כי גם שיקולי שיקום מחייבים הקלה בעונשו. המערער הוסיף כי טעמים אלה - יחד עם נסיבותיו האישיות כדוגמת גילו הצעיר; עברו הפלילי הנקי; וביצוע המעשים על רקע התמכרות לסמים, מצדיקים הקלה גם בעונש המאסר על תנאי שנגזר עליו. עוד הודגש, כי תנאי מחמיר זה עתיד לכבול את בית המשפט אשר ידרש לגזור את דינו במקרה שימעד ויבצע עבירה נוספת. המערער גם טען כי יש להתערב בפיצוי שנפסק למתלוננים מאחר שהוא אינו מבוסס על תשתית ראייתית ונוכח מצבו הכלכלי.

6. המשיבה טענה מנגד כי העונש שנגזר על המערער הולם את חומרת מעשיו. לטענתה, הצטיידות המערער בסכין מבססת כי מעשי השוד שביצע היו אלימים, וזאת גם אם לא השתמש בה בפועל לתקיפה. בהינתן חומרת המעשים, המשיבה טענה כי העונש עולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הנוהגת, ובפרט עם ההחמרה הנדרשת כאשר

הפגיעה היא ב"עובדי לילה". כן נטען, כי אין שיקולי שיקום של ממש בעניינו של המערער משניסיונות השיקום "האינטנסיביים" עד כה כשלו, ובהינתן הערכת הסיכון הגבוהה להישנות המעשים. אשר למאסר על תנאי, נטען כי הוא מידתי בראי אורך עונש המאסר בפועל שנגזר על המערער, וממילא כי, ככלל, לבתי משפט יש כלים באשר לאופן הפעלת התנאי במקרים מתאימים. המשיבה התנגדה להתערבות ברכיב הפיצוי בטענה כי לא נדרש ביסוס ראייתי לכך שנגרם למתלוננים נזק נפשי כתוצאה מהיותם נפגעי עבירת שוד אלים בשעת לילה או ערב. המשיבה פירטה כי עודכנה על ידי המתלוננת כי זו מתנגדת להתערבות ברכיב הפיצוי נוכח החותם שהותיר בה האירוע, וציינה כי המתלונן נמנע מלמסור את עמדתו מפאת חששו. עוד נטען, כי אין מקום להתערב ברכיב הפיצוי גם מאחר שהמערער כלל לא ניסה לשלמו.

7. לקראת הדיון שהתקיים לפנינו, שירות המבחן הגיש תסקיר משלים בעניינו של המערער. בו, בין היתר, חזר על עמדתו כי המערער הוא צעיר "לא ממוקד" אשר מגלה תלות עמוקה בחומרים ממכרים הפוגעת במסוגלותו לתפקד במסגרות שונות. עוד נסקרו הניסיונות שנעשו כדי לשלב את המערער בהליך טיפולי עובר לגזר הדין בעניינו וכן לאחרי בין כתלי בית הסוהר - אשר כולם נכשלו מאחר שהמערער לא שיתף עמם פעולה. סוכם כי היעדר רצון מצד המערער לערוך שינוי בהתנהלותו ו"כוחותיו הדלים" להתמודדות עם בעיית התמכרותו, משמרים סיכון גבוה להישנות התנהגות עוברת חוק.

דיון והכרעה

8. דין הערעור להידחות. כלל הוא כי ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית. זאת, למעט במקרים בהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, או כאשר נפלה על פני הדברים טעות מהותית ובלטת בגזר הדין (ע"פ 166/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (18.5.2023); ע"פ 7848/22 אנסארי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (2.5.2023)).

הערעור שלפנינו אינו אחד מאותם מקרים חריגים, נוכח חומרת מעשי המערער; מדיניות הענישה הנוהגת; והמשקל שניתן זה מכבר לנסיבותיו האישיות במסגרת גזר דינו.

9. בית משפט זה הדגיש פעם אחר פעם את חומרתה הרבה של עבירת השוד. עבירה זו פוגעת בכבוד וקניין, ולעיתים גם בגוף, של אנשים תמימים אשר איתרע מזלם להיקלע בדרכו של השודד, ואף מותירה בנפגעי העבירה, לא אחת, תחושות של טראומה וחרדה אשר מלוות אותם לאורך זמן. נוסף על כך, בביצוע העבירה השודד פוגם גם בתחושת הביטחון והסדר הציבוריים (ע"פ 280/23 מדינת ישראל נ' Abker, פסקה 7 (18.5.2023); ע"פ 5656/19 טליעה נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (23.12.2019)). על עמדת המחוקק ביחס לחומרת עבירת השוד בנסיבות מחמירות ניתן ללמוד מעונש המאסר המרבי הקבוע בצדה, העומד על 20 שנות מאסר (סעיף 402(ב) לחוק).

בביצוע עבירת שוד כלפי עובדי לילה טמונה חומרה יתרה, לאור חיוניות השירות שהם מספקים לציבור לצד הסיכון הגבוה שמשקף להם מצד עבריינים המבקשים לנצל את פגיעותם (ראו מהעת האחרונה ב-ע"פ 475/20 סורני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (13.7.2022) (להלן: עניין סורני); ע"פ 1167/21 חוג'יראת נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (31.5.2021) (להלן: עניין חוג'יראת)).

10. במקרה דנן, המערער ביצע שני מעשי שוד מזויבטווח של ימים בודדים. הסוואת זהותו והצטיידותו בנשק קר מעידה על ההכנה שקדמה למעשים. לצדה, הנזק שנגרם למתלוננים, כמו גם הנזק שהיה עשוי להיגרם להם נוכח שימוש המערער בסכין באופן מאיים – מלמדים כולם על חומרת המעשים. חומרה זו מחייבת ענישה המביאה לידי ביטוי גם שיקולי גמול והרתעה. זאת, בהתאם למדיניות בית משפט זה באשר לצורך להילחם בתופעת עבירות השוד, בפרט כשהן מבוצעות נגד עובדי לילה (ע"פ 4949/15 מקדסי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (17.3.2016); ע"פ 3034/22 סיאד נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (16.3.2023); עניין סורני, בפסקה 9; עניין חוג'יראת, בפסקה 12).

בית המשפט המחוזי נתן דעתו לחומרה העולה מנסיבות אלה, ואף לאחר שעשה כן גזר על המערער עונש הממוקם בתחתית מתחם העונש שנקבע בעניינו העומד על 42 חודשי מאסר בפועל. תוצאה עונשית זו אינה מקימה עילה להתערבותנו.

המערער השליך את יהבו על הטענה כי מתחם העונש ההולם שנקבע מחמיר עמו. אולם, אף אם הייתי מניח כי בית המשפט המחוזי טעה לחומרה בהגדרת גבולות המתחם – ואיני סבור כן, אין די בזאת כדי להצדיק את התערבות ערכאת הערעור, היות שזו בוחנת בראש ובראשונה את התוצאה העונשית שבגזר הדין (ע"פ 671/22 אבו תנהא נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (20.10.2022)).

11. גם בחינת שיקולי שיקום בעניינו של המערער אינה מעלה כי יש מקום ליתן הקלה נוספת בעטיים. ההפך הוא הנכון. בראי אמות המידה להקלה בעונש נוכח שיקולי שיקום (ראו בהרחבה: ע"פ 587/22 אבו נאעסה נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (22.5.2022)), ניכר כי בית המשפט המחוזי כבר הלך כברת דרך לקראת המערער. כעולה, בין היתר, מהתסקיר העדכני של שירות המבחן שהוגש לעיונו – המערער דחה את היד שהושטה לו.

12. לא מצאתי ממש בהשגת המערער גם על משך עונש המאסר על תנאי שנגזר עליו. מאסר על תנאי נועד בעיקרו להרתיע את העבריין מלשוב ולעבור עבירה נוספת בגדרי תקופת התנאי, וזאת לצד מתן אפשרות לשוב לדרך הישר מבלי שימוצה עמו הדין (רע"פ 1553/15 עיסא נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה "השומרון", פסקה 12 (31.10.2017)). סמכות בית משפט להטיל עונש של מאסר על תנאי מעוגנת בסעיף 52(א) לחוק הקובע: "הטיל בית המשפט עונש מאסר, רשאי הוא להורות בגזר הדין שהעונש, כולו או מקצתו, יהיה על תנאי". לבית המשפט נתון שיקול דעת בקביעת האיזון בין רכיב המאסר בפועל לרכיב עונש המאסר על תנאי, תוך מתן משקל הולם לחומרת המעשים שבוצעו ויתר שיקולי הענישה הרלוונטיים (ע"פ 7043/05 פלד נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (21.5.2007); רע"פ 5798/00 ריזי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 1, 11 (2001)).

אשר להפעלת התנאי, אם עבריין עבר עבירה מבין עבירות התנאי בתקופת התנאי והורשע בה, על בית המשפט הגוזר את דינו בגין העבירה הנוספת להפעילו (סעיף 55(א) לחוק). כלל זה אמנם מגביל באופן משמעותי את שיקול הדעת של בית המשפט הגוזר את הדין – ואולם המחוקק הקנה לבית המשפט כלים לסטות ממנו במקרים מתאימים, למשל באמצעות הסמכות להאריך את תקופת התנאי חלף הפעלתו או באפשרות ליתן הוראות באשר לאופן ריצוי עונש התנאי (סעיפים 56 ו-58 לחוק; ראו בהרחבה: יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים – חלק שני כרך ב 1706-1699 (2009)).

על רקע האמור, ניכר שאין מקום להתערב במשך עונש המאסר המותנה שגזר בית המשפט המחוזי על עמוד 5

המערער, אשר מתחשב בנסיבות ביצוע העבירות ובכך שממילא נגזר על המערער עונש מאסר בפועל הממוקם בתחתית מתחם העונש שנקבע בעניינו, כמפורט לעיל.

13. אשר לערעור על הפיצוי שהושת על המערער, נקודת המוצא היא שאין להתערב בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית בקביעת הפיצוי, למעט במקרים יוצאי דופן בהם חרגה באופן קיצוני משיעור הפיצוי הראוי (ע"פ 2649/21 סילברה נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (19.2.2023)). המקרה שלפנינו אינו מצדיק סטייה מנקודת מוצא זו - גם בהינתן מצבו הכלכלי של המערער, אשר ממילא אינו מהווה שיקול רלוונטי, ככלל, לעניין פסיקת פיצויים (ע"פ 2444/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (14.11.2022)).

14. סיכומו של דבר: העונש אשר נגזר על המערער הולם את חומרת מעשיו, מתחשב כדבעי במכלול נסיבות ביצוע העבירה ונסיבותיו האישיות ועולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הנוהגת. גם הפיצוי שנפסק לחובת המערער ראוי בנסיבות העניין. משכך, אציע לחברי ולחברתי כי נדחה את הערעור.

ש ו פ ט

השופט י' כשר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ר' רונן:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, כ"ו בסיון התשפ"ג (15.6.2023).

שופטת

שופט

שופט
